

– Jag känner alla de 19 Gdeim Izikfångarna, som nu dessutom är spridda på olika fängelser långt från sina familjer. Jag vet precis hur de har det. Förfärligt, säger Elwali Amidane, nu i Sverige.

Dömdes till fem års fängelse för protest mot ockupationen

– Jag kan aldrig glömma det som hände. Det är som en film som ständigt kommer tillbaka. Jag hoppas att nästa generation aldrig ska behöva uppleva samma lidande.

Elwali Amidane är en smal, lågmäld, pojkläk 30-årig väst-saharier. Sedan några år arbetar och bor han med sin familj i Sverige. Men resan hit var mycket lång.

Han föddes i Västsaharas ockuperade huvudstad El Aaiún 1986, gick i den marockanska skolan med marockanska lärare i nio år och påbörjade en yrkesutbildning till elektriker.

Föräldrarna pratade inte politik, berättar Elwali. Men de hade svåra erfarenheter av den marockanska invasionen 1975. Morfadern var

en välkänd person som arbetade i den spanska armén. Han greps 1975, var "försvunnen" i några år men kom tillbaka. Detsamma hände med en morbror. Han greps också av marockansk polis och var "försvunnen" men kom tillbaka efter tre år.

Väst-saharier som kanske hade någon koppling till Polisario, till exempel bror, syster eller mamma till någon i ledningen, greps och kastades i fängelsehålor i bland annat Atlasbergen.

Många dog där. Men en del släpptes efter upp till 14 års helvete och dök plötsligt upp vid familjens hem som levande lik. De kom tillbaka men var ständigt övervakade, förföljda, skadade fysiskt och psykiskt och utan möjlighet att försörja sig. Många dog strax efter frigivningen.

Under många år vågade få protestera. Men

2005 ägde en "intifada" rum i El Aaiún, en stor protestdemonstration mot den marockanska ockupationen och mot att 10 unga väst-saharier nyligen hade fängslats. Väst-saharier gick ut på gatorna med banderoller och flaggor och ropade slagord – trots vetskapen att de med största sannolikhet skulle drabbas av förföljelse, misshandel, förlorat jobb, gripande, tortyr eller fängelse.

Så skedde också. Demonstrerande väst-saharier greps och misshandlades. Fängelset i El Aaiún var överfullt av väst-saharier.

Den då 18-åriga Elwali, som deltog i protesterna, kände de gripna 10 killarna. De hade delat ut flygblad i hemlighet, där det stod: Stöd Polisario! Vi vill ha självbestämmande och

2005 greps den då 18-åriga Elwali och kastades i fängelse utan rättegång. Väst-saharierna hungerstrejkade i protest mot förhållandena. Elwali togs till sjukhus och sattes fast i sängen med handklovar.

självständighet! Frige de politiska fångarna!

– Polisen letade efter mig och i augusti 2005 greps jag.

Elwali greps av civilklädd polis och sattes med handklovar i en taxi. Det skedde helt i smyg, men några grannar lyckades ändå se det hela och meddelade familjen.

I fem dagar satt han i en poliscell, torterades och hindrades från att sova. Polisen hotade med att gripa andra familjemedlemmar eller att man helt enkelt skulle låta honom "försvinna".

– Jag trodde att de skulle döda mig, säger Elwali.

Under tiden sökte föräldrarna och syskonen desperat efter honom. Pappan kom till polisstationen och frågade efter honom men där fanns han inte, uppgav polisen.

Efter de fem dagarna skickades Elwali till domstolen.

Av en slump hade mamman samma dag gått till polisstationen för att återigen fråga efter sin son. "Nej, han är inte här", fick hon som vanligt till svar. Men utanför stationen fick hon plötsligt syn på en polisbil och där satt Elwali, på väg till domstolen. Mamman och Elwali kunde vinka till varandra. Så försvann bilen.

Hela dagen fick Elwali vänta i domstolen, medan poliserna vaktade honom.

– Fick du någon advokat? frågar jag.

Elwali skrattar högt.

– Det fungerar inte så i det marockanska sys-

temet, säger han sedan vänligt.

Till slut på kvällen kom en domare, som ställde några korta frågor:

"Vad heter du? Är du gift? Hur gammal är du?" Inga andra frågor, berättar Elwali.

Poliserna runt Elwali hade sagt till honom: "Säg inget till domaren! Svara bara på frågorna! Annars tar vi dig tillbaka till tortyren igen."

Efter detta korta möte med domaren togs Elwali direkt till det ökända Svarta fängelset i El Aaiún. Så här berättar han om cellen dit han fördes:

– Jag blev helt chockad. Jag är fortfarande

"Efter 19 dagars hungerstrejk togs jag medvetlös till ett sjukhus.

Jag vaknade upp med dropp i ena handen och handklov om den andra och poliser vid dörren. Läkaren sa att hungerstrejken var slut och att jag måste opereras för invärtes skador i magen."

chockad, när jag tänker på det. Rummet var helt packat med fångar. Folk låg på varandra på golvet. En del hade gjort hängmattor av filtarna och försökt hänga upp dem. På hyllorna för kläder låg också fångar. På toaletten låg fångar. Det var helt otroligt.

– Vi 36 väst-sahariska politiska fångar var blandade med vanliga kriminella. Vi försökte prata med vakterna om att vi faktiskt hade vissa rättigheter, men de diskriminerade oss hela tiden. När vi fick besök, förkortade de tiden och vi fick bara ta emot mamma eller syster och inga vänner. Vi fick inte heller träffa andra i andra celler. Fem väst-saharier skickades dessutom plötsligt en natt iväg till ett annat fängelse.

Till slut startade 15 väst-saharier en hungerstrejk, bland dem Aminatou Haidar, Brahim Numria och Ali Salem Tamek, alla kända människorättsaktivister. Deras krav var: en rättvis rättegång, rätt till besök, alla politiska fångar på ett ställe tillsammans, human behandling, rätt till medicin och att de fem förflyttade skulle komma tillbaka.

Elwali var yngst med sina 18 år. I en månad satt han i denna cell.

– Efter 19 dagars hungerstrejk togs jag medvetlös till ett sjukhus. Jag vaknade upp med dropp i ena handen och handklov om den andra och poliser vid dörren. Läkaren sa att hungerstrejken var slut och att jag måste opereras

för invärtes skador i magen.

Genom att personal på sjukhuset ”skvallrade” fick familjen veta att Elwali var där. Han fick stanna i 25 dagar.

Under tiden rapporterade marockansk media falskt om hungerstrejken.

– Justitieministern sa, att vi hade fått rättvisa rättegångar, att vi bara ljög om att fängelsecellerna var överfulla. Men någon hade lyckats ta foton inifrån fängelset och de började nu spridas, berättar Elwali.

Några höll ut med hungerstrejken i 51 dagar. Aminatou Haidar sändes till sjukhus flera gånger.

– Några krav uppfylldes; de fem kom tillbaka, vi fick en gemensam cell och besöken blev bättre. Men vi fick inte någon rättegång.

I samband med att den marockanske kungen besökte El Aaiún utsattes fångarna för påtryckningar att de skulle begära nåd. Alla vägrade.

En natt släpptes alla plötsligt. Elwali hade då suttit i fängelset i 10 månader.

Men efter några månader var det klippt igen. Civilklädda poliser i en civil bil grep honom. Nu försökte de förmå honom att samarbeta med polisen. Elwali vägrade. Och misshandlades.

Efter ytterligare några veckor greps han på nytt. Nu fick han handfängsel och bindel för ögonen och kördes ut ur stan. Där blev han slagen och trakasserad. Till slut tog poliserna ett bildäck och la om hans hals. De hällde på bensin och hotade att tända på.

– Samma sak hade hänt en annan kille. Han dog. Jag tänkte att nu är det slut, berättar Elwali.

Efter de stora fredliga demonstrationerna 2005 greps de ledande aktivisterna och satt i månader i överfulla celler i Svarta fängelset i El Aaiún. Ut-smugglade bilder tagna i smyg väckte stor uppmärksamhet i omvärlden.

Poliserna hotade honom och sa: ”Sluta upp med din aktivism! Ge dig iväg från Västsahara!”

Till sist slet de av honom kläderna, kastade ut honom naken från bilen och körde därifrån.

Elwali visste inte var han var, men till slut kom en västsaaharier på motorcykel. Denne körde honom till en lägenhet. Där kontaktades familjen, som kom och hämtade Elwali.

– Allt detta som hade hänt mig, tortyren, misshandeln, diskrimineringen, behandlingen av mina kompisar skrev jag klagomål om och överlämnade till domstolen. De registrerades. Det kontrollerade vi. Men inget hände. Det blev inga rättegångar mot poliserna.

Den 11 oktober 2006 stormade polisen familjen Amidanes hem. Det var ramadan och alla låg och vilade. Familjemedlemmarna blev slagna, möbler sönderslagna. System Rabab och Elwali greps och fördes bort med handbojor och bindel för ögonen.

Den här gången skickades Elwali inte till polisstationen utan till ett specialställe. I fyra dagar misshandlades och torterades han och skulle skickas till en militärdomstol.

Detta hände samtidigt som den danske officeren Kurt Mosgaard var chef för Minursostyrkan. Han hade utmanat Marocko genom att ta ned den marockanska flaggan som vajade på FN-byggnaden i El Aaiún. Marockanerna rasade.

– Marocko ville väl inte ha mer uppmärksamhet, så det var nog tack vare Kurt Mosgaard som det inte blev ännu värre för mig, säger Elwali.

Han fördes i stället till Svarta fängelset igen. Det blev en rättegång. En kompis dömdes till sex månaders fängelse medan Elwali fick – fem års fängelse. De var åtalade för att ha stoppat bandet som transporterar fosfat från fabriken i Bou Craa till hamnen, för att vara medlemmar i människorättsorganisationen Codesa, där

den internationellt prisbelönta Aminatou Haidar var ordförande och för att ha kränkt Marockos territoriella integritet. Ingen i familjen fick närvara vid rättegången.

Elwali fördes till fängelset i Taroudant i Marocko, där han alltså satt i fem år. De första två åren satt han i isoleringscell.

Hur överlevde han detta, knappt 20 år gammal?

– Vissa perioder var sämre, vissa var bättre. Det berodde på vem som var fängelsechef. Jag mötte fem stycken.

Under isoleringen släpptes han ut två timmar – när de andra fångarna var inlåsta. Men han lyckades få papper och penna och kontakt med en algerisk tidning som publicerade en artikel om honom.

Det blev naturligtvis bestraffning och hot efter det: ”Gör inget sådant igen! Sprid ingen information!”

Var fjärde månad fick han ta emot besök av familjen och han kunde ringa tre gånger i veckan.

När han till slut släpptes 2012 väntade familjen utanför fängelset på sin 25-årige son och bror.

Tiden efteråt var han bevakad. Utanför familjens hem i El Aaiún stod hela tiden en polisbil och vaktade.

Efter tre månader reste Elwali till Algeriet, där han under två månader fick medicinsk vård för alla sina skador från tortyr, misshandel och hungerstrejk. Han besökte flyktinglägren i Algeriet och fick sedan en inbjudan från Sverige att delta i MR-dagarna i Göteborg hösten 2012. Där bestämde han sig för att inte återvända till Västsahara. Han sökte och fick politisk asyl i Sverige.

LENATHUNBERG

